

ÇAĞIL SAYDAM VE HAZAL BAYAR İLE DENEYSEL FİLM ÜZERİNE SÖYLEŞİ

Özgür Erdi Akbaba

Sekans Sinema Kültürü Dergisi'nin sponsorlarından biri olduğu 6. AFSAD Kısa Film Festivali'nde "Deneysel Kısa Film" kategorisinde yarışan ve birinci seçilen *Her Şey Sınırımı Bozuyor* (2022) filminin yönetmenleri Çağıl Saydam ve Hazal Bayar ile deneysel film yapımı ve sinema üzerine konuşuyoruz.

Özgür Erdi Akbaba: *Deneysel film yapan iki yönetmene şunu sormak istiyorum, film sizin için neyi ifade eder?*

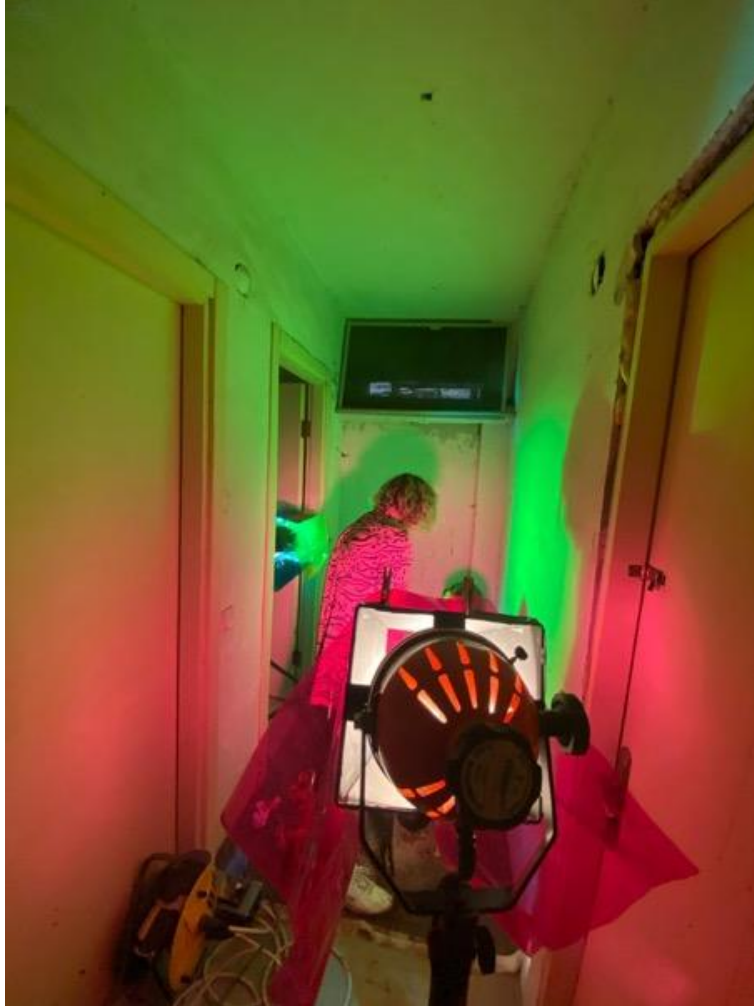
Hazal Bayar: Bu çok cevaplayabileceğim bir soru değil sanırım. Çünkü filmin bana ifade ettiği şeyler filme ve zamana göre değişen şeyler. Bazen eğlenmek için bir şeyler izliyorum, bazen ilham almak için, bazen sadece *watchlist*'ime koymuşum diye. Fazla realist şeyleri sevmiyorum mesela, gerçeğin bir yansımasını görmek istemiyorum izlediğim şeylerde. O açıdan belki bir tür *safe space* diyebilirim.

Çağıl Saydam: Film yapmak benim için "kusmak" manasına geliyor. Tecrübe etmediğim, yaşamadığım bir şeyi anlatmaktan çekiniyorum. Bu yüzden tamamen hissettiğim, deneyimlediğim şeyleri dışarı vuruyorum, bir nevi kusuyorum.

ÖEA: *Çağıl Hanım'ın 61 Sokak No 4 (2021) filminde kadın bedeninin estetiğini, ancak birlikte yaptığınız yeni filminizde estetiğin istismarının işlenişini görüyoruz. Siz kâğıt üzerinde ne çekmek istediniz, kamera önünde ve kurguda ne ortaya ne çıktı?*

HB: İki film de estetikle ilgili değil. Kadın bedeninin estetikliğini iyi ya da kötü göstermek gibi bir niyetimiz olduğunu düşünmüyorum. *61 Sokak*'la ilgili eminim Çağıl daha iyi bir açıklama yapacaktır ama ben kendi adıma şunu söyleyebilirim: Çağıl film üzerine çalışırken elindeki görüntüleri bir araya getirdiği bir noktada tıkanmıştı, ben de Çağıl'ın o dönem içinde bulunduğu psikolojik durumu göz

önünde bulundurarak bir metin yazdım. Çağıl, o metinden yola çıkarak kendi perspektifinden bir anlatı oluşturdu. Estetik ve bedenden ziyade daha zihinsel bir sıkıntının filmi **61 Sokak. Her Şey Sinirimi Bozuyor**'a gelince o film de tam tersi bir özyıkım hikâyesi aslında. Tam olarak bahsettiğiniz “estetik ve beden” ilişkisinin sürekli önümüze dayatılmasının sıkılmışlığı ve bu dayatmanın dışa atılması gibi görebiliriz. İstismar, estetik vs. ilişkisi yok, bu ilişkinin eleştirisi var demek lazım belki de... Kâğıt üzerinde birlikte planladığımız şekilde çektik ama süreçte bazı doğaçlamalar eklendi. Örneğin, dış mekân. Yazarken ben başka bir şeyler düşünmüştüm ancak daha sonra rasgele başka bir yer bulduk ve hoşumuza gitti. Kurguda da bazı parçalar başta yazıp planladığımız gibi olsa da bazı parçalar süreçte değişti. İkimiz de doğaçlamaya açık insanlarız, o yüzden film de süreçle birlikte şekil alabiliyor ama anlatmak istediğimiz şeyler baki.

ÇS: Aslında **61 Sokak No 4**'te kadın bedeninin estetiğini öne çıkarmak hiçbir zaman amacım olmamıştı. Filmin ses kurgusuyla o bedeni anlamsızlaştırmak istedim. Pandemi döneminde evde tek başına kalan bir kadının zihninin içindeki

birkaç saniyeye şahit oluyoruz. Asla anda kalmayan bir kişi, sürekli geçmişle gelecek arasında, ama asla şu anda değil. Bu yüzden de bedenın hiçbir anlamı kalmıyor. Burada olup biten her şey kadının zihninde birkaç saniyede gerçekleşiyor: Film, “*Dayanamıyorum artık.*” cümlesi ile başlayıp 5 dakikanın sonunda yine aynı cümle ile kapanıyor. Birkaç saniyede olan sesle görüntü kesitleri. ***Her Şey Sinirimi Bozuyor*** da aynı adı gibi her şeye sinirimiz bozulurken ortaya çıkan bir projeydi. Ne düşündüysük ne hissettiysek birebir filmde izliyoruz.

ÖEA: Her Şey Sinirimi Bozuyor filmi salonda izlerken ufak tefek şaşkınlık tepkileri ve irrite olmuş insan sesleri geldiğine şahit oldum. Sizlere nasıl yorumlar ve tepkiler geldi?

HB: Ben rahatsız olunmasından rahatsız değilim. Zaten ilk başta da kusmuk fikri bu rahatsızlık hissinden çıkmıştı. Pis filmleri seviyoruz biz genelde. İsteyen rahatsız olabilir, sevmeyebilir, bence herkesin sevdiği filmler iyi filmler değildir. Fikir ayrılıkları olmalı ki filmler üzerine konuşabilelim. Bizim filmi de sevenler de

var sevmeyenler de. Benim çok da önemseydiğim bir konu değil tepkiler. Biz çıkan sonuçtan memnunuz, önemli olan o.

ÇS: Açıkçası ben kendi adıma filmi izlerken insanların tepkilerini hafif bile buldum. Biz Hazal'la türü açısından Türkiye'de festivallerde gösterileceğini düşünmüyorduk bile. Çok sevenler olduğu gibi aşırı rahatsız olanlar da oldu, kimileri izlerken rahatladığını söyledi.

ÖEA: *Günümüzde film çekmenin zorluğunu özellikle kısıtlı imkânlarla film çekenler iyi bilir. Sizler maddi olsun olmasın ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz? Deneysel film bu açıdan daha zorlayıcı ya da kolaylaştırıcı mıdır?*

HB: Deneysel de olsa kurmaca ya da belgesel de olsa film çekmek maalesef ki bütçe gerektiriyor. Ben aynı zamanda İzmir Ekonomi Üniversitesinde öğretim görevlisi olduğumdan ekipmana erişimimiz o açıdan rahat. Fakat festivale film yollamak istediğinizde tekrar bir bütçe gereksinimiyle karşılaşıyorsunuz. Maddi

sorunlar bitmiyor. Bir şekilde filmlerimizi düşük bütçeli tutmaya çalışıyoruz; ama ilerisi için daha büyük bütçeli planlar yapmaktan da alıkoymuyor bu bizi.

ÇS: Kurmacaya göre deneysel daha düşük bir bütçeyle hayata geçirilebilir, fakat günümüzde her şeyin daha pahalı olduğunu düşünürsek deneysel sinemayı da düşük bütçelerle gerçekleştirme olanağı zorlaşıyor. Biz açıkçası İzmir’de üretim yapan insanlar olarak kendi ekibimizle birçok projeyi düşük bütçelerle gerçekleştirebiliyoruz. *Fongogo* da [fongogo.com] bence gayet işe yarayan bir seçenek.

ÖEA: *Sinema alanında deneyler yapan iki yönetmen olarak bu alanda hayalleriniz, hedefleriniz nelerdir?*

HB: Film izleyip, film üretip, filmler üzerine konuşmak. Ekstra büyük hedeflerim yok.

ÇS: Üretmek, eğlenmek.

ÖEA: *Günümüz sinemasını nasıl değerlendiriyorsunuz? Sinemanın ödüllü yenileri olarak Türkiye veya uluslararası düzey ayırımı yapmadan, olumlu veya olumsuz olarak fikrinizi merak ediyorum?*

HB: Türkiye sinemasından pek hoşlanmıyorum çünkü sürekli aynı şeyler üretiliyor. Siyasi sinema ve siyasi sinemanın toplumsal gerçekçi yapısı beni Türkiye sinemasından çok uzaklaştırıyor. Daha önce de dediğim gibi gerçeği yansıtan, gerçeğin kopyası olmaya çalışan

filmleri çok sevmiyorum. Bu uluslararası alanda da geçerli ama tüm toplumsal gerçekçi filmleri çöpe attık anlamına gelmiyor tabii ki, arada istisnalar var sevdiğim. Türkiye sineması kısır bir noktada bence şu an, umarım yönetmenler

(kısa ya da uzun film fark etmeksizin) filmlerini festivallerin beğenilerine göre yapmayı bırakır ve daha farklı işler izleriz. Avant-garde işler bile kısır, o derece tektipleşme var. Mutlaka bir mesaj verme kaygısı... Yoruyor beni böyle şeyler.

ÇS: Ben kendi adıma cevap verecek olursam, **61 Sokak No 4**'le beraber festivallere katılmaya başlayan biri olarak şunu söyleyebilirim; maalesef ki deneysel sinema Türkiye'de bilinmiyor. Üreten kişiler de iyi bilerek yapmıyor. Deneysel sinemanın önemsizleştirilmesi özellikle çok üzücü. Ama ben kendimi ifade etme şekli olarak deneysel sinemayı çok güçlü bir yol olarak görüyorum. İnsanlara ne hissettiğimi ve ne düşündüğümü aktarmanın en sınırsız yolunun bu olduğunu düşünüyorum ve ileride gerçekten bu alanın daha ön planda olmasını istiyorum. Günümüz sinemasını fabrikadan çıkmış birbirine benzeyen işler olarak yorumluyorum açıkçası. Aynı konular, aynı oyuncular, aynı renk-ışık vs. Aralarda da farklı işler gördükçe mutlu oluyorum fakat genele vurunca çok sıkıldığımı söyleyebilirim.

ÖEA: Klasik Sekans sorusu: En sevdiğiniz yönetmenler ve filmleri nelerdir?

HB: En sevdiğim film, **Andrzej Zulawski**'nin 1981 yapımı **Saplantı** (Possession) filmi. En sevdiğim film kavramı değişken bir şey aslında ama **Saplantı** hep ilk aklıma gelen oluyor. Genel olarak korku/avant-garde işleri seviyorum. **Jean Rollin** en sevdiğim yönetmenlerden biri. Kişisel film anlayışımla alakalı olarak çok önemli bir yere sahip. Küçük paralarla da film üretebileceğini gösteren biri ve en önemlisi de izlerken bir sürü şey hissettiğim kadrajları ve hikâyeleri var. **Jean Rollin**'in **İki Yetim Vampir** (Les deux orphelines vampires, 1997) filmini de en sevdiğim filmler arasında sayabilirim. Onun dışında **Maya Deren** çok fazla ilham veren bir isim. Yeni dönemden birilerini söylemem gerekirse **Yann Gonzalez**'i ruh eşim olarak görüyorum. **Bela Tarr**'ın **Şeytan Tangosu** da (Satantango, 1994) yine bana ilham veren filmler arasında.

ÇS: **Maya Deren**'i söylemek istiyorum ilk başta. Hazal beni öğrenciyken tanıştırmıştı ve sanırım her işine hayranım. Korku sineması ile iç içe olduğum için de **Dario Argento** en sevdiğim yönetmenlerden. **Opera** (1987) filmi de en sevdiğim filmleri arasında. Aynı zamanda **Roman Polanski**'nin **Tiksinti** (Repulsion, 1965) filmini eklemeyi geçemeyeceğim. **Yann Gonzalez** ve **Bertrand Mandico**'yu da eklemeyi geçemeyeceğim. O kadar çok yönetmen var ki bunları söyleyip kısa kesmeliyim.